

**Департамент освіти Кременчуцької міської ради
Кременчуцького району Полтавської області
Кременчуцький ліцей №5 імені Т.Г. Шевченка
Кременчуцького міської ради Кременчуцького району Полтавської області**

**Творчі інтерактиви
на уроках української мови та літератури**

**Суворова Ольга Володимирівна,
учитель української мови та літератури**

Навчально-методичний посібник містить дослідження теоретичного аспекту застосування інтерактивних технологій навчання на уроках української мови та літератури, розкриває шляхи вдосконалення сучасного уроку української мови та літератури завдяки інтерактивним технологіям. У виданні подано опис різних ефективних методів і прийомів, що сприяють розвитку пізнавального інтересу учнів до вивчення української мови та літератури, фрагменти та конспекти уроків. Посібник укладено з урахуванням власного педагогічного досвіду.

Призначено для вчителів суспільно-гуманітарного циклу, зокрема української мови та літератури, студентів філологічного факультету.

Рецензенти:

заступник директора з навчально-виховної
роботи, учитель вищої кваліфікаційної категорії,
учитель-методист
Кременчуцького ліцею № 5 імені Т.Г.Шевченка
Пермякова Вікторія Анатоліївна

учитель української мови та літератури
вищої кваліфікаційної категорії,
учитель-методист Кременчуцького ліцею № 30 «Олімп»
імені Н.М. Шевченко
Мирошниченко Сергій Миколайович

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ШЛЯХОМ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ.....	6
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ.....	9
2.1. Творчі інтерактиви на уроках української мови.....	9
2.2. Творчий інтерактив на уроках української літератури.....	17
2.3. Урок української літератури (7 клас). М.Стельмах. «Гуси-лебеді летять...» Звичаї, традиції українців у творі. Символ образу гусей-лебедів. Образ чутливого до краси хлопчика Михайлика. Інші образи твору.....	22
2.4. Урок української літератури (5 клас). Іван Франко «Фарбований Лис». Образ Лиса. Риси його характеру.....	27
ВИСНОВКИ.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32
ДОДАТКИ.....	33

ВСТУП

Творчість – це діяльність людини, спрямована на створення чогось нового. Саме творчі люди створюють щось унікальне в усіх сферах людської діяльності. Зараз, як ніколи, наш світ потребує саме творчих людей, які здатні приймати нестандартні рішення.

Творчість - досить важливий фактор, що сприяє успіху в багатьох сферах життя, у тому числі й професійній. Творчість і креативність – тотожні поняття. Креативні люди керують світом. Саме такі люди здатні знаходити нові оптимальні шляхи вирішення поставлених завдань. Вони можуть розглядати проблему під різними кутами, часом побачити її так, як не бачив раніше ніхто. Проте креативність — це не тільки новаторство й творчість, це конструктивний спосіб мислення, який приносить практичну користь у різних видах діяльності. Креативне мислення — це нестандартний, оригінальний тип мислення, здатний привести до несподіваних рішень чи нових відкриттів. І мета сучасного вчителя виховати саме таку людину.

Слово „інтерактив” прийшло до нас з англійської мови від слова „interact”, де „inter” – взаємний, а „act” – діяти. Отже, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу.

Інтерактивне навчання – спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету - створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес здійснюється за умови активної взаємодії всіх його учасників. У цьому процесі вчитель і учні розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі формування навичок і вмінь, вироблення цінностей, створення атмосфери співробітництва, взаємодії.

Кожен вчитель намагається відшукати цікаві методи роботи з дітьми, обрати певну тактику, стиль роботи, намагається створити умови для позитивного розвитку, творчої реалізації. Сьогодні існує багато сучасних навчальних технологій.

Наш час – це час змін, зміни відбуваються й в навчально-виховному процесі. Інформатизований світ дуже стрімко змінюється, дедалі важче в ньому орієнтуватися вчителю та звичайному учню, а ще важче творити й виховувати Людину. Постійно замислюєшся над тим, як зробити урок цікавим, сучасним, щоб учні з бажанням ішли в клас, як виховати людину, яка б уміла поєднати свій духовний світ, знання, практику, творчість. Сучасна школа повинна насамперед піклуватися про розвиток особистості. Чи не тому ми часто бачимо світ у чорно-білих кольорах, що в ньому так мало людей, які мають свої думки, переконання? Справді, учитель творить

людську душу, розвиває почуття.

Одним із кроків підвищення ефективності уроків української мови є впровадження в практику роботи сучасних новітніх методів та прийомів навчання для розвитку творчих здібностей учнів. Ефективними вважають уроки з використання сучасних технологій, які активізують процес навчання, унеможливають перевагу одного учасника навчального процесу над іншим та розвивають творчі здібності.

Використання різноманітних технологій – це моменти створення атмосфери доброзичливості й порозуміння, зняття з душі дитини почуття страху, спосіб зробити її розкутою, навіяти впевненість у своїх силах, налаштувати на успіх, виявити здібність до творчості. Головне завдання творчого розвитку учнів у процесі вивчення української мови та літератури – підвищити пізнавальний інтерес до вивчення предмета, ефективність його опанування. Загально визнано, що особистість, яка зацікавлена, хоче пізнати матеріал, засвоює його набагато краще, ніж та, що не зацікавлена змістом того, що вивчає. І тут на допомогу учителю приходять інтерактивні методи навчання.

РОЗДІЛ 1

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ШЛЯХОМ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ

Творче мислення – це здатність розглядати та аналізувати будь-які проблеми, встановлювати системність зв'язків, виявляти суперечності, знаходити шляхи їх вирішення, передбачати можливі інші варіанти для розвитку.

Творче мислення пов'язує з домінуванням чотирьох рис:

1. Винахідливість, незвичність, нетрадиційність ідей, палке бажання до створення інтелектуальних новинок. Унікальність творчої людини в тому, що вона майже завжди й скрізь прагне знайти щось нове, аби здивувати увесь світ.

2. Семасіологічна стійкість – інакше кажучи, здатність побачити предмет під новим кутом, розкрити його нове використання, розвивати функціональне застосування на практиці.

3. Метафорична адаптивна стійкість – здатність таким чином змінити сприйняття об'єкта, побачити його новий, прихований від спостереження бік.

4. Семантична спонтанна гнучкість – вміння виробляти та активізувати різноманітні ідеї. [2,164]

Найголовніші ознаки творчого мислення учнів:

– універсальність – творчі люди пропонують безліч рішень у випадках, коли звичне людина може знайти лише одне або два рішення;

– динамічність – для творчого мислення не складно перейти з одного аспекту проблеми на іншу, не обмежуючись єдиною точкою зору;

– унікальність – творче мислення породжує неочікувані, свіжі, незвичні рішення.

Вираження творчого мислення залежать від багатьох внутрішніх факторів:

- рівень емоційного збудження та мотивації;
- рівень знань, якими володіє учень;
- відчуття успіху.

Періоди творчого мислення

1. Гіпотеза.	або	1. Підготовка ідеї.
2. Творчість.		2. Визрівання ідеї.
3. Логічне опрацювання ідеї.		3. Просвітництво.
		4. Перевірка ідеї

вищесказане, можна відзначити такі методичні особливості організації інтерактивного навчання: застосування проблемних ситуацій та формулювань, відповідна організація навчального простору, що сприяє діалогу, мотиваційне забезпечення спільної діяльності, дотримання правил навчального співробітництва, використання комунікативних методів і прийомів, оптимізація системи оцінювання процесу та результатів спільної діяльності, розвиток навичок самоаналізу і самоконтролю індивідуальної та групової діяльності. [11,97]

Набагато важливіше навчити, ніж просто розповісти. Хоча останній метод простіший, доступніший і, безумовно, швидший. Ви можете швидко повідомити учням те, що вони повинні знати, і вони забудуть це ще швидше. Процес навчання - не автоматичне вкладання навчального матеріалу в голову учня. Він потребує напруженої розумової роботи дитини і її власної активної участі в цьому процесі. Пояснення й демонстрація самі по собі ніколи не дадуть справжніх, стійких знань. Цього можна досягти тільки за допомогою активного (інтерактивного) навчання.

Суть інтерактивного навчання в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де й учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером дитячого колективу.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

2.1. Творчі інтерактиви на уроках української мови

У різних видах письмових робіт є чітко виражений елемент творчості, оскільки в учнів так чи інакше виявляються здібності, смаки, уподобання, рівень підготовки до уроків. Творчу роботу слід вважати такою, яка є результатом абсолютно самостійної діяльності в процесі розуміння певної теми, питання. Широко застосовуються такі види творчих вправ: креативне письмо, творчі диктанти, мініатюрні твори з ключовими словами, твори із заданим початком чи закінченням і , звісно, творчі інтерактиви.

Творчий інтерактив № 1

Коли пишете есе, подивіться на історію внутрішнім поглядом, не контролюйте події, покладайтесь на уяву та випустіть її на свій аркуш паперу, вона знає, що робити. Якщо ваше есе змішалось в голові й ви не знаєте, з чого розпочати, прямуйте навпростець: історія всередині вас, і вона з'явиться на поверхні обов'язково.

Творчий інтерактив № 2

Розкажіть, про що б ви хотіли написати есе? (10 хв.)

Творчий інтерактив № 3

Аби насолодитися свободою творчості та писати есе легко, спробуйте малювати словами.

Згадуйте деталі, речі, дії.

Описуйте те, що бачить ваша уява.

Інтерактивний інтерактив № 4

Уявіть собі, що вам довірили написати сценарій до фільму про сучасне життя школярів. Про що будете писати? Школа? Друзі? Уміння знімати сторіс для соціальних мереж? Подорож з батьками до моря? Відчуйте всі смаки, запахи та звуки . А тепер відтворіть це на папері. (20 хв.)

Творчий інтерактив № 5

Напишіть про коштовність, яку ви отримали в подарунок або в спадок. Як ця прикраса потрапила до вас? Можливо, це буде не прикраса, а будь-яка інша річ, що стала дорогою для вас. (15 хв.)

Творчий інтерактив № 6

Бувають есе, що починаються з ідеї, а бувають такі, задум до написання яких виникає з появи персонажа. Головне - потрібна ручка, папір та бажання розповісти. Непросто розпочати історію, але можна розпочати з простого. Перший спогад. Ви згадали обличчя матусі? Вона усміхалася?

Творчий інтерактив № 7

Намалюйте своє перше знайомство з морем. Не забудьте про подробиці, щоб розповідь стала реалістичною. (15 хв.)

Творчий інтерактив №8

Заплющте очі. Покладіть руки на коліна. Дихайте. Це і є початок... Вас оточує безліч предметів, голосів та ідей? Вони юрмляться у вашій голові? Усе заважає вам зосередитися? Дихайте! Випряміть спину. Відчуйте, як радісно вирує довкола новий день. Знайдіть тему, яка цікава вам саме зараз. Запишіть її.

Творчий інтерактив №14

На прогулянці зверніть увагу на дерева. Які вони? Як називаються?
Клени, груші, вишні, тополі... Прислухайтеся, яке з дерев покличе вас?
Чи це буде яблуня, на яку ви в дитинстві дерлися, чи плакуча верба...
Ось вона стоїть, схилила віти над річкою.
Пишіть 10 хвилин про те, як це бути деревом.
Що ви помітили, коли зупинилися?

Творчий інтерактив № 15

Оберіть знайомий предмет (чашку , тарілку, гребінець для волосся, лампу, крісло...) Уважно розгляньте, помацайте, понюхайте, перевірте на міцність. Згадайте історії, які пов'язані з цим предметом. Опишіть результати досліджень. Двісті слів.

Творчий інтерактив № 18

Згадайте звуки, які асоціюються з вашим будинком (це може бути оселя вашої бабусі , дідуся). Відчуйте цей будинок. Сидимо 2-3 хв із заплющеними очима та згадуємо звуки, запахи будинку, розглядаємо інтер'єр, торкаємося до предметів... Відкриваємо очі -і без розмов починаємо писати.

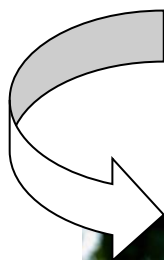
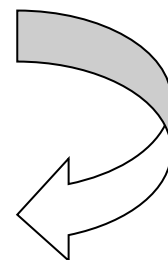
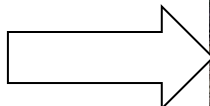
Творчий інтерактив № 19

Уяви, що ти СУПЕРГЕРОЙ! Що ти відчуваєш? Які в тебе надможливості? Які надможливості потрібні сучасному світу? Для чого? Як ти використаєш свої надможливості? Яку емоцію від цього отримаєш?

Творчий інтерактив № 20

Розглянь картинки.

Які образи виникли у твоїй уяві? Про що ти подумав (подумала)? Напиши есе на тему «Україна в майбутньому...» з таким початком: «Я сиджу в кімнаті й дивлюся на ялинку...»

2.2. Творчі інтерактиви на уроках української літератури

✚ Ментальні карти.

Загально визнано, що особистість, яка зацікавлена, хоче пізнати матеріал, засвоює його набагато краще, ніж та, що не зацікавлена змістом того, що вивчає. Розумові карти допомагають розвивати креативне й критичне мислення, пам'ять і увагу школярів, а також допомагає зробити процес навчання цікавішим і результативнішим.

Інформація, оформлена у вигляді ментальних карт, легко засвоюється, тому що записана «мовою мозку».

Алгоритм складання інтелект-карти:

1. Прочитай уважно правило (текст).
2. Знайди ключові слова, поняття.
3. Запиши їх у центрі аркуша.
4. Уважно, вдумливо прочитай записане. Що ти уявляєш? Відчуваєш? Пригадуєш?
5. Запиши поруч слова, які б відтворювали уяву.

Учні можуть як самі складати інтелект-карту, так і за допомогою вчителя. Учителю краще заздалегідь самому скласти свою інтелект-карту, щоб не забути ті чи інші важливі моменти при вивченні теми. Карту можна скласти як ручним способом, так і за допомогою комп'ютерних програм, яких велика кількість. Ось деякі з них.

1. Google - www.coggle.it
2. Xmind - www.xmind.net
3. Freemind
4. MindNode - www.mindnode.com
5. BubblUs - www.bubbl.us
6. MindMeister - www.mindmeister.com
7. Mapul - www.mapul.com
8. WiseMapping - www.wisemapping.com

- ✚ Складання **буріме, лімериків, сенканів**, «асоціативного куща». Це міністратегії, які підсумовують інформацію, висловлюють складні ідеї, відчуття й уявлення в декількох словах.

Сенкан має чітку структуру. Це 5-рядкова відповідь.

Походить від французького слова «п'ять».

1-ий рядок має містити слово, яке позначає тему (це іменник)

2-ий рядок – опис теми, який складається з двох слів (2 прикметники)

3-ій рядок – визначає дію, пов'язану з темою, три слова – дієслова;

4-ий рядок є фразою, яка складається з чотирьох слів і виражає ставлення до теми, почуття з приводу обговорюваного;

5-ий рядок складається з одного слова; у ньому висловлюється сутність теми, ніби робиться підсумок.

Сенкани корисні учневі як інструмент для синтезування складної інформації; учителеві – як зріз оцінки понятійного і словникового багажу учнів.

Буріме – переважно жартівливий вірш на заздалегідь запропоновані рими, які не можна ні переставляти, ні змінювати. Наприклад, тобі запропонували заримовані слова: *чари - хмари*. Це двовірш. Варіантів на одну пару рим може бути багато. Наприклад:

Літо шле канікул чари,
Не зашкодять навіть хмари.

Лімерик – короткий гумористичний вірш, у якому обігрується нісенітниця. Складається з п'яти рядків. Перший рядок римується з другим і п'ятим, а третій з четвертим. Лімерик пишуть так:

-до першого рядка ставиться питання хто? і звідки?

-до другого рядка – який? яка? яке?

-до третього і четвертого - що сталося ?

-останній рядок розповідає, чим все закінчилося.

Часто в лімеріку кінець останнього рядка повторює кінець першого. У лімеріку може статися будь-яка нісенітниця, як і в країні Недоладії.

Вовк сумний ходить лісом і плаче,
В лігво скочив сполоханий зайчик.
Налякав дітлахів,
Всі запаси поїв,
Ще й забрав фіолетовий м'ячик.

Наша киця на ймення Маркіза
На рибалку збирала валізу.
Напхала уцент.
Склала човен і тент.
І ридає, що вудка не влізе.

✚ Портфолію героя (Додаток 1)

Дивно, як багато треба дізнатися, перш ніж зрозуміти, як мало знаєш.

фото

Ім'я героя

Вік, соціальний стан, походження

Портрет, особливі примети

Місце проживання. Спосіб життя

Родина. Коло спілкування (друзі, вороги...)

Життєві цінності, мета життя (афоризм або цитата)

Риси характеру

Емодзі

Соїкач

Марія Карлівна

Вік: 23
Стать: жіноча
Національність: українка
Місце проживання: невизначено
Статус: неодружена
Друзі: Хона, Володимир Семенович, Микола Федорович
Риси характеру: авантюрна, чутлива, поетична, темпераментна, вієвнена
Цитата: Тимш тувесну з її пуніуровими сходани сонця, з її теплом і ясністю, з її бурями, мов скарби закоханих, з її громеми, мов крики мових дітей, що пусують у широким покоях? Се я була.

✚ Використання соцмереж на уроках

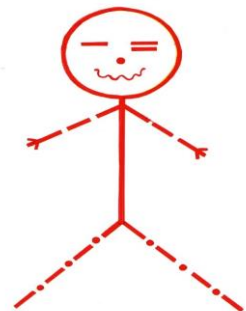
- Інструкція у форматі Stories (наприклад, записати відеоінструкцію аналізу поезії).
- Дошка літературного персонажа у форматі Pinterest (зібрати зображення, які пов'язані або асоціюються із героєм твору).
- Резюме уроку в Twitter (написати повідомлення про найцікавіші моменти із вивченої теми, про прочитаний твір).
- Розмова про книжку в TikTok (записати коротке відео про враження від прочитанного твору, вивченої теми).
- Творчий інтерактив «Що могли б гуглити герої творів?»
(Додаток 2)

✚ Ейдос-конспект

Ейдос (від грецьк. – образ).

Ейдос-малюнок чи ейдос-конспект поєднує в собі зображення та стислий опис якогось об'єкту, що розкриває своє бачення, своє сприйняття цього об'єкту. Це образ (малюнок) + слово (текст)

*Головні та другорядні
члени речення.*

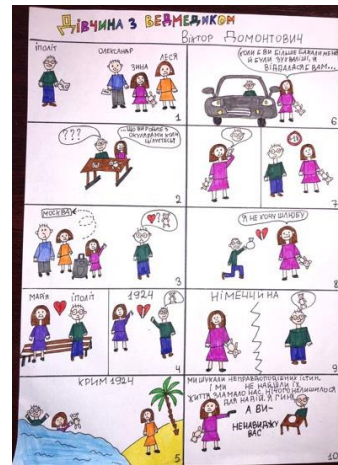

✚ Скрайбінг як передача змісту твору

Скрайбінг (з англійської scribe - робити ескіз, нарис) - це метод розповіді чи пояснення, який супроводжується графічною ілюстрацією головного змісту сказаного, прочитаного, вивченого.

Останнім часом на уроках української літератури дуже активно застосовую цей метод. Учням це подобається. Переваги скрайбінгу: яскравість, лаконічність, інформативність, креативність представлення інформації.

Залучення учнів до процесу створення візуальних образів допомагає інтеграції їхніх знань, сприяє формуванню нових структур; образність та емоційне забарвлення візуалізацій дає можливість пробудити уяву і творче мислення учнів, розвинути в них креативні навички; візуалізація розвиває критичне мислення, взаємозв'язок вербальної та візуальної інформації, допомагає легко відновлювати в пам'яті прослуханий матеріал.

✚ Лепбуки на уроках української літератури

Лепбук - свого роду інтерактивна тематична добірка у вигляді спеціальної папки з віконцями, дверцятами і рухливими деталями. Тим самим відбувається заучування або повторення пройденого матеріалу в ігровій формі.

Переваги використання лепбуку:

- Допомагає учню за власним бажанням організувати отриману інформацію з вивченої теми.
- Сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню матеріалу.
- Зручний засіб повторення та узагальнення вивченого.
- Учень вчиться самостійно аналізувати та робити висновки.
- Створення лепбуку є видом спільної діяльності вчителя та учня.
- Учень самостійно обирає та упорядковує інформацію, потрібну для створення лепбуку.
- Дитина більш зацікавлена в навчанні, коли воно "оживає", до нього можна торкнутися.
- Виготовляти лепбук можна індивідуально або групою, обираючи посильні завдання для кожної дитини.
- Лепбук є змістовним елементом розвивального середовища класу.
- Це цікаво!

Дітям цей вид роботи дуже подобається. Виготовлення лепбуку на уроках української літератури мотивує дітей до навчання, вносить у навчальний процес зацікавленість та креатив, пробуджує уяву, покращує пам'ять і створює сприятливу психоемоційну атмосферу в класі.

2.3. Урок української літератури (7 клас).

М.Стельмах. «Гуси-лебеді летять...» Звичаї, традиції українців у творі. Символ образу гусей-лебедів. Образ чутливого до краси хлопчика Михайлика. Інші образи твору.

Тема: М.Стельмах. «Гуси-лебеді летять...» Звичаї, традиції українців у творі. Символ образу гусей-лебедів. Образ чутливого до краси хлопчика Михайлика. Інші образи твору.

Мета: охарактеризувати образи твору;
розвивати увагу, пам'ять, культуру зв'язного мовлення, вміння логічно мислити, наводити переконливі приклади, раціонально використовувати навчальний час;
виховувати найкращі людські якості; повагу до батьків.

Предметні компетентності

Учень / учениця:

знає про звичаї і традиції українського народу; **переказує** зміст розділів повісті; **характеризує** образ Михайлика, його сприйняття життя, образи діда, батьків, подружки Люби; пояснює своє розуміння образу гусей-лебедів.

Ключові компетентності

Учень / учениця:

усвідомлює необхідність гармонійного розвитку особистості для самореалізації; **дискутує** щодо проблем самореалізації творчої особистості; поваги до представників старшого покоління.

НЛ–1, 2, 3

Емоційно-ціннісне ставлення

Шанобливе ставлення до старших, любов до батьків, природи і світу – важливі моральні цінності людини. Потреба розвивати фантазію, уяву.

Тип уроку: урок формування вмінь та навичок

Форми й методи роботи: розповідь вчителя, фронтальне й індивідуальне опитування, робота в зошиті, дидактична гра, групова робота

Міжпредметні зв'язки: українська мова, зарубіжна література, образотворче мистецтво, іноземна мова, основи здоров'я

Обладнання: технічні засоби (ноутбук, телевізор), підручники, роздатковий матеріал, фарба

Хід уроку

I. Організаційний момент

Перевірка готовності класу до уроку.

Завдання для учнівського коментатора

(Дотаток 3)

II. Повідомлення теми, мети уроку.

Мотивація навчальної діяльності

Учитель: Діти. Чи є ви користувачами соціальних мереж? Яких? А чи корисно це? Про які правила безпеки потрібно пам'ятати користувачам соціальних мереж?

Сьогодні на уроці ми будемо створювати сторінку в соціальній мережі хлопчика Михайлика.

Асоціації зі словом **дитинство**. Визначення символу уроку. Епіграф до уроку.

Душа летить в дитинство, як у вирій,

Бо їй на світі тепло тільки там.

Ліна Костенко

Учні записують у зошитах дату, вид роботи, тему.

Налаштування на урок. Визначення настрою учнів (намалювати смайлик, підписати чого очікують від уроку). Коментують свій малюнок.

III. Основний зміст уроку

3.1. Крок 1

Звичай, традиції українців у творі

Рольова гра «Журналісти» У ході рольової гри учні пригадують звичаї та традиції українського народу. Форма гри – телеміст.

3.2. Крок 2

Символи

Інтерактивна вправа «Мозковий штурм».

Розгляд символів: гуси-лебеді, земля, чоботи, барвінок, Богородиця, книжка, дзвіниця, качка, сонце.

Символ лебедя. Бесіда:

- У яких казках, піснях зустрічається цей образ?
- Що, на вашу думку, він символізує? (Звернути увагу на обкладинку підручника).
- Чому повість починається й закінчується цим образом?

Розповідь учителя про символи.

Читання вголос уривків с.97, 125 (обрамлення повісті). Кольоровий аналіз тексту.

КАЧКА – пов’язана із трьома стихіями – водою, землею, повітрям. Отож, вона може переходити, перепливати, перелітативсіматрьома сферами. Крім того, саме качка вночі перевозить сонце підземними ріками, аби вранці воно їхало небом у кінній колісниці.

ЧОБОТИ – достаток. У своїй будові людина є малим аналогом космосу, який існує в межах просторових координат.

ДЗВІНИЦЯ – віра, релігія.

СОНЦЕ – головне джерело світла й тепла, від нього залежить усе в природі, а отже, й сама людина.

КНИЖКА – знання, освіта.

ЗЕМЛЯ – життєдайна сила, енергія, початок і кінець.

БАРВІНОК – символ вічності буття, вірного кохання.

ЛЕБЕДІ – політ лебедів – плин життя.

Лебедя вважають символом богів. Його біле пір’я часто сприймають як символ чистоти, цнотливості. Водночас у народній міфології цей образ має значення краси, вірного кохання.

За міфами, саме на лебедя перетворювалися грецький Зевс, слов’янський Білобог; Аполлон їздив на колісниці, запряженій лебедями; птахом-тотемом був він для бурятів. Світова міфологія знає чимало творів, у яких дівчата перетворюються на лебедів, і навпаки. Сестру легендарних засновників Києва звали Либідь.

П. Чубинським зафіксовано приклади, коли в народній пісні лебідь символізує також козака: «Де йшла дівка за яриною, де ярина лелії, за нею іде козаченько, як лебідь леліє».

Цей топонім зустрічаємо в багатьох регіонах України (с. Лебедівка, урочище Лебедине).

Цікаво, що серед інших значень дослідники називають і щасливе дитинство. Саме так прочитуються рядки поезії «Лебеді материнства»: «Припливайте до колиски лебеді, як мрії, / Опустіться, тихі зорі, синові під вії».

Хвилинка здоров’я. Гра «Крокодил» (діти показують вивчені символи мімікою та жестами)

3.3. Крок 3

Персонажі повісті (полнос Добра і полнос Зла).

Присвята до твору: «Моїм батькам – Ганні Іванівні й Панасу Дем'яновичу з любов'ю і зажурою».

Вправа «Пазл»

Полнос Добра: мати, батько, дід, Люба, дядько Себастьян, Мар'яна, жінка «з голодного краю».

Полнос Зла: Юхим Бабенко.

- Які рушійні сили кожного полюсу? (Добро: любов, розуміння, бажання допомогти, безкорисливість, душевність. Зло: ненависть, жадоба до збагачення, скупість, кар'єризм).

- Які риси притаманні українцям?

3.4. Крок 4

Образ Михайлика

3.4.1. «Що означає твоє ім'я».

- Діти, а чи знаєте ви, що означає ваше ім'я? (Діти пояснюють)

Ознайомлення учнів зі значенням імені Михайло.

- Кого із відомих людей з ім'ям Михайло ви знаєте?

Михайло – в перекладі з древнеіудейської мови означає «рівний, подібний до Бога». Ім'я Михайло широко поширене в Європі: Майкл, Мішель, Мігель, Міхай - це все аналоги ім'я Михайло.

3.4.2.Бесіда:

- Яким ви уявляєте Михайлика?

- Які кольори підібрали б до його внутрішнього світу?

3.4.3. Перегляд уривку з кінофільму.

Питання:

- Яким ми бачимо Михайлика в цьому кінофрагменті (головну роль зіграв Володимир Чубаєв)?

3.4.4. Гра «Асоціації»

3.4.5. Складання сенкану. Робота в групах.

1. Іменник (тема).

2. Два прикметники (яке воно?)

3. Три дієслова (що воно робить?)

4. Фраза-висновок з чотирьох слів.

5. Іменник-синонім до теми, або ж слово асоціація до теми.

3.4.6. Створення профілю в соцмережі Facebook. Робота в групах

IV. Заключний етап уроку

4.1. Підсумкова бесіда:

4.1.1. Над чим ви замислилися після прочитання повісті «Гуси-лебеді летять...»?

4.1.2. Кому б ви порадили прочитати чи перечитати цю повість?

4.2. Гра «Шифр». Прочитати справа наліво прислів'я.

Шануй старших - молодші тебе пошанують.
Не навчив батько - не навчить і дядько.
У дитини заболить пальчик а у мами - серце.
Годуй діда на печі, бо й сам будеш там.
Людину роблять людиною яскраві спогади дитинства.
Шануй батька та Бога - буде тобі всюди дорога.
Добрі діти - вінець, а злі - кінець.
Син мій, а розум у нього свій.

4.3. Заключне слово вчителя.

Дитинство – це земля, з якої виростають дерева людських талантів і характерів. Якими високими й широкими ці дерева не були, там, у дитинстві, сховане коріння, що живить і тримає їх (Д. Павличко).

Сумно і смутно людині, коли висихає і сліпне уява, коли, обертаючись до найдорожчих джерел дитинства, нічого не бачить вона доброго, небуденного, ніщо не гріє її, не будить радості і людяного суму (О. Довженко).

V. Домашнє завдання

5.1. Написати есе «Лист у дитинство» (за мотивами повісті М. Стельмаха «Гуси-лебеді летять»).

5.2. Кіночитання. Переглянути фільм «Гуси-лебеді летять» (1974 р., режисер Б. Зеленецький) та порівняти з повістю.

VI. Рефлексія. Заповнити анкети (Асоціації: колір, аромат, звук, настрій)

VII. Підсумок уроку. Оцінювання знань й умінь учнів.

«Крила міцніють у польоті» (Усна народна творчість).

Виступ учнівського експерта з аналізом уроку

2.4. Урок української літератури (5 клас).

Іван Франко «Фарбований Лис». Образ Лиса. Риси його характеру

Тема: Іван Франко «Фарбований Лис». Образ Лиса. Риси його характеру

Мета: охарактеризувати образ Лиса Микити, визначити основні риси його вдачі;

розвивати увагу, пам'ять, культуру зв'язного мовлення, вміння логічно мислити, наводити переконливі приклади, раціонально використовувати навчальний час;

виховувати найкращі людські якості, інтерес до наслідків власної праці.

Предметні компетентності

Учень / учениця:

знає зміст казки, **переказує** її фрагменти; виразно і вдумливо **читає** казку в дійових особах; **аналізує** поведінку Лиса; **розрізняє** головних персонажів і другорядних.

Ключові компетентності

Учень / учениця:

дає власну **оцінку** вчинкам і поведінці персонажів; **прогнозує** можливі наслідки діяльності; толерантно **відстоює** власну позицію в дискусії.

НЛ-4

Емоційно-ціннісне ставлення

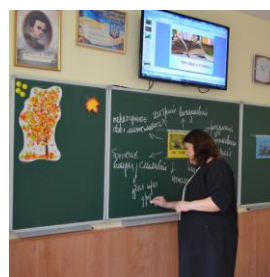
Осмислення негативної ролі лицемірства, зарозумілості та хвалькуватості в житті сучасної людини.

Тип уроку: урок формування вмінь та навичок

Форми й методи роботи: розповідь вчителя, фронтальне й індивідуальне опитування, робота в зошиті, дидактична гра, групова робота, інсценування уривку,

Міжпредметні зв'язки: українська мова, зарубіжна література, образотворче мистецтво, іноземна мова, основи здоров'я

Обладнання: технічні засоби (ноутбук, телевізор), підручники, роздатковий матеріал, фарба

Хід уроку

I. Організаційний момент

Учитель: Любі діти . Сьогодні ми з вами будемо зніматися в дитячій передачі «У гості до казки». Наш клас перетвориться на кіностудію. Наші гості (присутні вчителі) будуть глядачами. На урок ви прийшли не самі, а зі своїми улюбленими іграшками. Тож давайте візьмемо їх в руки та привітаємося з нашими глядачами. *Діти вітаються з гостями.* Ну а тепер перевірте, чи все ви підготували до уроку.

На уроці присутній ___ учень. Отже, зйомки розпочинаються.
(Завдання для учнівського коментатора)

II. Повідомлення теми, мети уроку. Мотивація навчальної діяльності

Учитель: Діти. У вас на партах такі чудові друзі. Які вони? (*Діти характеризують іграшки одним словом*). Яка частина мови відповідає на питання який? А як в українській мові називається твір, у якому дається характеристика предмета, явища, особи? (*твір-опис*). А чи важливо вміти писати твір-опис? Чому? А сьогодні на уроці ми будемо характеризувати літературного героя. Саме про це й буде наша передача. І я спробую показати вам на прикладі, як важливо вміти це робити.

Учні записують у зошитах дату, вид роботи, тему.

Налаштування на урок. Визначення настрою учнів.

Пропонується уявити ліс (відчути аромат хвої).

Звернути увагу на техніку безпеки.

Учні слухають музику і малюють те, що уявляють. Коментують свій малюнок.

III. Основний зміст уроку

3.1. Зупинка під деревом

Індивідуальне опитування біля дошки (*учні зривають з казкового дерева листочки, на яких записані питання*)

-Що таке казка?

-На які групи поділяються казки за змістом? (про звірів, побутові, фантастичні)

- До якої з даних груп належить казка І.Франка «Фарбований Лис»?

-На які види поділяються казки за авторством? (народні, літературні)

-До якого виду належить казка І.Франка?

- Дайте визначення «головний герой». Назвіть головного героя казки «Фарбований Лис»

-Дайте визначення «другорядний герой». Назвіть другорядних героїв даної казки.

4.2. Зупинка мрій та релаксу (дітям пропонується відпочити і помріяти, перед ними висвітлюються малюнки різних тварин і пропонується закрити очі і уявити себе якоюсь тваринкою, пояснити чому саме такою тваринкою вони себе уявляють тваринкою)

4.3. Зоозупинка. Лексичне значення слова «лис». Слово «лис» різними мовами. Асоціації зі словом «лис».

Прислів'я про лиса, лисицю

Учитель починає заповнювати на дошці характеристику образу Лиса Микита (після кожного етапу з'являються нові риси). Учні працюють у зошитах.

4.4. Зупинка казкових героїв

- Назвіть, у яких казках лис або лисиця є головним чи другорядним героєм.

Яка основна риса характеру притаманна цій казковій тварині?

Звернути увагу на індійську народну казку «Фарбований шакал» (МЗ)

4.5. Зупинка «Що означає твоє ім'я».

- Діти, а чи знаєте ви, що означає ваше ім'я? (Діти пояснюють)

Ознайомлення учнів зі значенням імені Микита.

- Кого із відомих людей з ім'ям Микита ви знаєте?

Микита – з грецької «переможець».

4.6. Кольорова зупинка

Учитель: Якого кольору був Лис Микита? А якого став? Як ви можете це пояснити з точки зору психології кольорів.

Слово вчителя про відтінки синього кольору.

Учням пропонується взяти на пензлик фарбу, яка відповідає їхньому настрою на даному етапі уроку, і розмалювати Лиса. Потім відчутти запах фарби й зрозуміти, що відчував Лис, коли сидів у діжці з фарбою. *Звернути увагу на техніку безпеки.*

Розглянути ілюстрацію підручника (сторінка 68), знайти помилку.

4.7. Зупинка здоров'я. Фізична хвилинка

Гра «Крокодил» (діти показують звірів)

Декілька вправ «Спробуй . Повтори!» (нейропсихологічна гра)

4.8. Читацька зупинка.

4.8.1. Гра «Шифр» . Прочитати справа наліво.

ьтсвілдеварпс огой алуб акат, кя аниачивз у вірівз: отх вуб йичжуд , йот йишпіл, а отх йишбалс, йот илокін ен варгив иварпс.

Це речення з уривку, в якому розкривається життя звірів за царювання Лиса. Знайдіть у тексті цей уривок і зачитайте.

«Та й справедливість його була така, як звичайно у звірів: хто був дужчий, той ліпший, а хто слабший, той ніколи не виграв справи.

Жили собі звірі під новим царем зовсім так, як і без нього: хто що зловив або знайшов, той їв, а хто не зловив, той був голоден. Кого вбили стрільці, той мусив загинути, а хто втік, той Богу дякував, що жиє».

Про що свідчить цей уривок?

4.8.2. Цитатна характеристика образу. Індивідуальне опитування. Робота з текстом.

4.9. Театральна зупинка. Інсценізація уривка з казки

Питання актору: Що ти відчував, коли грав Лиса?

4.10 Створення профілю акауту в соцмережі Facebook. Робота в групі

V. Заклучний етап уроку

Характеристика отриманої колективної роботи «Образ Лиса Микити»

Підсумкова бесіда

5.1. Що б ви порадили Лису?

5.2. Кому б ви порадили прочитати чи перечитати цю казку?

5.3. Чи треба вміти характеризувати літературного героя? Чому?

Діагностування «Яка я людина» (діти пишуть риси свого характеру та вішають на дошку)

Заклучне слово вчителя : Казка-це народна мудрість. Читайте казки!

Прислів'я-поради:

- Не лізьтуди, куди твоя голова не лізе.
- У чужий черевик ноги не сунь.
- Слова ласкаві, а думки лукаві.
- Брехнею світ пройдеши , але назад не вернешся.

VI. Домашнє завдання

8.1. Написати казку на новий лад про Лиса Микиту.

8.2. Розфарбувати розмальовку.

VII. Рефлексія. Заповнити анкети (Асоціації: колір, аромат, звук, настрої)

VIII. Підсумок уроку. Оцінювання знань й умінь учнів

Виступ учнівського експерта з аналізом уроку

ВИСНОВКИ

Застосування технології інтерактивного навчання під час вивчення української мови та літератури як на уроках, так і в позакласній роботі створює додаткову мотивацію до навчання. Учні добре засвоюють матеріал, тому що це їм цікаво.

Зазначена технологія стимулює загальну активність школярів, сприяє створенню плідного освітнього середовища й утвердженню системного характеру навчання та самонавчання. За своєю сутністю ця технологія має інноваційний характер:

- вимагає від учнів застосовувати нові знання, спираючись на засвоєний раніше матеріал;
- виробляє вміння діяти й ухвалювати рішення самостійно чи в складі команди та розв'язувати конфлікти;
- шукати, компонувати й застосовувати нову інформацію з різноманітних джерел, використовувати сучасні технології для виконання конкретних завдань;
- розвиває критичне мислення й прагнення до творчості та саморозвитку;
- формує бажання й здатність самостійно вчитися, самостверджуватися;
- забезпечує навчання від механічності.

Методи, стратегії, форми та прийоми інтерактивного навчання дуже різні. Час їх застосування на уроці не регламентується. Покликання вчителя має бути одне: він виступає як організатор і консультант, забезпечує рівноправне, а не авторитарне партнерство в розвитку особистості, створює умови для розумової активності, виникнення ситуації успіху для кожного учня, сприяє ухваленню школярами рішень і розвитку відповідальності за кінцевий результат роботи.

Сьогодні, як ніколи, суспільству потрібен не виконавець, а творець, людина, яка здатна жити повноцінним життям в інноваційному просторі й своєю діяльністю цей простір створювати. Лише творча особистість, спроможна пропонувати нові теорії, нові технології, нові напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій. Із людини розумної вона повинна перетворитися на людину свідому. Ось чому сучасний учитель повинен розвивати творче мислення дитини, а уроки української мови та літератури – це сприятливий ґрунт для цього виду діяльності. Дуже ефективним інструментом навчання на уроках української мови та літератури є творчі інтерактиви, бо в результаті їх застосування на уроках української мови та літератури ми отримуємо розумних, талановитих, зацікавлених у навчанні дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева В., Григораш В. Інтерактивне навчання. Харків : Основа, 2006. С. 169-186, 262-263.
2. Гісь О., Яцків О. В країні міркувань: посібник з розвитку дивергентного і творчого мислення для 5-11 кл. Львів : Світ, 2018. 271 с.
3. Дербеньова А. Г. Усе про мотивацію . Харків: Основа, 2012, 207 с.
4. Діброва А. Розвиток креативності на різних етапах навчання . Психолог. Київ, 2015. № 7-8. С. 4–11.
5. Думанська Г. Як чудово мислити. Заняття з елементами тренінгу для учнів 5-11 класів . Психолог . Київ, 2015. № 3. С. 14–15.
6. Зайченко О. Творчі здібності школярів. Розвивальні заняття . Психолог . Київ, 2014. № 20. С. 12–20.
7. Крайня М. І. Критичне мислення на уроках української мови та літератури. Харків: Основа, 2009. С. 108.
8. Лантушко Г.Н., Заїка О.В. Ігровий тренінг пізнавальний процесів для учнів 5-11 класів . Обдарована дитина. Київ, 2008. № 8. С. 24–27.
9. Наволокова Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій . Харків: Основа, 2012. с.136 .
10. Ницета В. А. Технологія життєтворчих проєктів на уроках української мови та літератури . Харків: Основа, 2009. с.153 .
11. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посібник. Київ: А П Н., 2002. с.136 .
12. Пометун О. І., Пилипчатіна Л. М., Сушченко І. М., Баранова І. О. Основи критичного мислення: навчальний посібник для учнів старших класів загальноосвітньої школи. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2010. С.192 .
13. Пометун О. І. Технології розвитку критичного мислення учнів. К: Пляда, 2006. 220 с.
14. Тягло О. В. Критичне мислення: навчальний посібник . Харків: Основа, 2008. 189 с.
15. Хіміч О.П. Розвиток творчих здібностей особистості . Педагогічна майстерня. Київ, 2015. № 2. С. 43–47.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Профіль літературного героя (письменника) в соцмережі Facebook	
Ім'я, прізвище	
Вік	
Стать	
Національність	
Місце проживання	
Статус	
Друзі	
Риси характеру	
Цитата	

Якби в персонажів творів з української літератури був гугл, що вони шукали б?

Степан Радченко
«Місто»

Квитки кийв ×
як сподобатись жінці старшій за тебе ×
що таке урбанізація ×
зоська інстаграм ×
як змусити міщан себе поважати ×

Що гуглили б герої укрліт?

Маруся Чурай
«Маруся Чурай»

гриць знак зодіаку ×
стосунки на відстані як зберегти ×
відьма у полтаві контакти ×
зілля купити недорогого ×
кримінальна відповідальність за отруєння ×

Мавка
«Лісова пісня»

ознаки що подобаєшся парубку ×
безсмертя плюси мінуси ×
як позбутись суперниці ×
лайфхаки як пережити жнива ×
чому чоловіки зраджують ×

Що гуглили б герої укрліт?

Мина Мазайло
«Мина Мазайло»

як змінити прізвище ×
російська мова для початківців ×
що таке українізація ×
вчителька правильних проізношеній харків ×
звільнили з роботи що робити ×

Катерина
«Катерина»

чому не варто кохатись з москалями ×
хто така покритка ×
що робити якщо вигнали з хати ×
матір одиначка права пільги ×
як пережити нещасливе кохання ×

Іван
«Тіні забутих предків»

книга «Ромео та Джульетта» скачати ×
як пережити смерть коханої ×
угорщина заробітки ×
мольфар юра відгуки ×
як розпізнати чужайстра ×

Що гуглили б герої укрліт?

Герасим Калитка
«Сто тисяч»

фальшиві гроші купити ×
афери з євреями плюси мінуси ×
як економити на дружині ×
махінації з землею лайфхаки ×
як відмовити сина від шлюбу з наймичкою ×

